

Commissie Ruimte: 19-41 Mw. Pameijer

Het college zegt toe schriftelijk informatie te geven over de aanpak eikenprocessierups.

Portefeuillehouder: Annelies van der Have

Datum: 25 februari 2020

Aanpak Eikenprocessierups in Heemstede

De eikenprocessierups (EPR) is niet nieuw in Nederland. Door de jaren heen is de eikenprocessierups in kleine concentraties altijd in Nederland aanwezig geweest. In Heemstede worden sinds enkele jaren nesten van de eikenprocessierups gevonden. Het aantal loopt de laatste jaren op. In Heemstede zijn in 2018 & 2019 een tiental haarden van nesten gevonden, grotendeels gesitueerd in en rond Wandelbos Groenendaal. Ook in particuliere tuinen buiten het wandelbos zijn nesten waargenomen.

Wat is de eikenprocessierups?

De EPR is de rups van de eikenprocessievlinder, een nachtvlindersoort. Deze soort voltooit per jaar één levenscyclus: van ei, naar rups, naar pop, naar vlinder. De eieren overwinteren. De rups vervelt een aantal keren tot hij groot genoeg is om te verpoppen. Vanaf de vierde vervelling heeft de rups brandharen. Wat belangrijk is om te weten: de brandharen zijn maar enkele tienden van millimeters groot en dus onzichtbaar. De zichtbare haren op de rups vormen niet het probleem. Als de rupsen groot genoeg zijn, zoeken ze elkaar op in een bolvormig nest op de stam. Van daaruit gaan ze 's nachts in 'processie' op weg naar de bladeren om te eten.

Wat is het probleem?

Zoogdieren, waaronder mensen en dieren zoals honden en vee, zijn erg gevoelig voor de brandharen van deze rups. De brandharen zweven in de lucht om de nesten heen, blijven liggen op de grond, en de rups kan ze ook afschieten als hij zich bedreigd voelt. Het is dus zaak om afstand te houden. De brandharen veroorzaken (zeer) ernstige gezondheidsproblemen zoals huidirritatie, longproblemen, oogirritatie en algehele ziekte die weken kan duren en in uitzonderlijke gevallen kan leiden tot blijvende schade zoals (onomkeerbare) blindheid. De haren blijven nadat ze zijn uitgevallen gedurende 8 jaar gevaarlijk, en zijn verder alleen onschadelijk te maken door verhitting tot zeer hoge temperaturen (600°C).

Hoe verspreidt de rups zich?

De volwassen vlinders vliegen tot enkele kilometers ver. Uit een nest dat niet bestreden wordt, kunnen tot 500 volwassen vlinders opgroeien.

Bestrijding

De eikenprocessierups leeft vooral in eiken - hij wordt soms ook wel in andere boomsoorten gesignaleerd. De boom heeft geen last van de rups. De bestrijding vindt plaats vanuit het oogpunt van volksgezondheid. De bestrijding valt uiteen in curatief en preventief.

Curatief

Omdat een onbestreden nest leidt tot een mogelijke explosie van rupsen, is het zaak om de eerste nesten in een gemeente direct te bestrijden. De bestrijding is gespecialiseerd werk dat niet door particulieren kan worden uitgevoerd. De nesten die tot nu toe in

Heemstede zijn gevonden concentreren zich rond wandelbos Groenendaal. De nesten zijn na constatering snel verwijderd (opgezogen) en vernietigd. De omgeving is met het oog op (mogelijk) aanwezige brandharen (tijdelijk) afgezet.

Preventief

Het kappen van alle eikenbomen in de gemeente is geen optie. Zo'n 16% van het bomenbestand van Heemstede bestaat uit eiken. Het zijn waardevolle, veelal monumentale bomen die veel waarde hebben voor de biodiversiteit. Daarnaast komt de eikenprocessierups ook voor in andere boomsoorten.

Het bestrijden met insecticide is in de hele openbare ruimte wettelijk verboden. De gemeente Heemstede hanteert het beleid geen gif toe te passen binnen de gemeentegrenzen i.v.m. de schadelijke gevolgen voor het milieu op de lange termijn.

Eikenprocessierupsen kunnen in concentraties eiken gemakkelijker gedijen. Binnen Heemstede kijken we bij aanplant van nieuwe bomen bewust naar diversiteit in soorten. Het aanplanten van grote hoeveelheden (uitsluitend) eiken wordt beperkt en andere boomsoorten worden toegevoegd.

Het stimuleren van natuurlijke vijanden binnen de gemeente gebeurt volop. Plaatsing van (nest)kasten voor vleermuizen, koolmezen, sluipwespen en kauwen zorgt voor een toename van deze diersoorten en natuurlijke bestrijding van de rupsen. Het verbeteren van de diversiteit in onderbegroeiing, aanleg van bloeiende bermen en het verbeteren van de soortenrijkdom van grasland zorgt voor een aantrekkelijke omgeving waar de natuurlijke vijanden graag op af komen. Hierdoor wordt het aantal nesten van de eikenprocessierups verlaagd of worden de aantallen rupsen per nest verminderd.

In Nederland zijn diverse andere bestrijdingsmethoden bekend. Onder andere het inzetten van specifieke bacteriën, een middel op basis van knoflook (nog niet legaal te gebruiken) en het ter plaatse verbranden van nesten. Op dit moment voldoet de methode van opzuigen en is geen noodzaak andere methoden toe te passen.

Communicatie

De inzet van gerichte communicatie is erg belangrijk. De gemeente Heemstede heeft sinds vorig jaar uitgebreide informatie op haar website geplaatst. Er wordt gevraagd aan inwoners om EPR-verdachte situaties in gemeentelijke bomen te melden. Particuliere grondeigenaren moeten de nesten op hun erf / tuin op eigen kosten (laten) verwijderen. Bij constatering hiervan worden inwoners hierop gewezen.

In voorgaande jaren werd de communicatie over de eikenprocessierups vanaf juni actueel. Door de zachte winter zullen we hier waarschijnlijk eerder mee starten. Inzet van onze mediakanalen als de huis aan huisbladen, de website, Facebook en Twitter zorgen voor een doeltreffende informatievoorziening naar onze inwoners.